

Gördüklerin Bedenine Ne Kadar Yakın?

TALDANS'IN MÜZE GAZHANE'YE ÖZEL OLUŞTURDUĞU *AUDIO KOREOGRAFİ*: *MÜZE GAZHANE* PERFORMANSI, KATILIMCILARINI MEKÂNIN VE BEDENLERİNİN İÇİNDE BİR DENEYİME DAVET EDİYOR. GAZHANE'NİN MİMARİ KATMANLARI ARASINDA ÇIKILAN YOLCULUKTA HATIRLAMANIN, HAYAL ETMENİN, TASARLAMANIN FİZİKSEL OLANAKLARINI ARAŞTIRMAK VE ÖZGÜN KOREOGRAFİLER ORTAYA ÇIKARMAK KATILIMCILARA DÜŞÜYOR.

ŞÜKRAN ÇAKMAK

Görseller: Taldans'ın izniyle.

İstanbul'a enerji sağlamak üzere yaklaşık 100 yıl boyunca aktif olan, 1993'ten bu yana da müthiş bir hızla değişen bu şehirde başına gelecekleri bekleyen Hasanpaşa Gazhanesi geçtiğimiz yıl bir kültür sanat mekânı olarak kent yaşamına yeniden dahil oldu. Restorasyon çalışmalarının ardından Temmuz 2021'de çok yönlü bir "yaşam alanı" olarak açılan Gazhane; müzeleri, kütüphaneleri, konser ve tiyatro salonları, her yaşa hitap edecek onlarca çeşit etkinliğiyle şehrin kültür sanat hayatına yeni bir nefes olmaya başladı. Şimdilerdeyse her pazar günü Taldans'ın yeni projesine hem ev sahipliği yapıyor hem de adeta bir performansçı olarak eşlik ediyor.

20 yıla yakın süredir çağdaş dans alanında çalışan Taldans ekibi; hem matematiksel skorlara, fiziksel prensiplere, mimari yapılara ilgi duyarak hem hatıra, hayal kavramları üzerine araştırmalar yaparak performanslar üretiyor. Müze Gazhane için oluşturdukları *Audio Koreografi: Müze Gazhane* performans projesi de mekânı mimarisiyle, yapısındaki materyallerle, şehirle kurduğu ilişkiyle ve geçmi-

şiyle birlikte ele alan, buraya özel ve biricik bir performans. Katılımcılar; atölye yürütücüsünün ve kulaklıklarına gelen sesin yardımıyla Müze Gazhane ve kendi bedenleri içinde bir saatlik bir keşfe çıkıyor. Bu deneyimin performansçıları katılımcılar ve mekânın kendisi oluşturuyor, her katılımcı mekânın kendisi üzerindeki etkisine göre özgün koreografisini oluşturuyor.

Performansa katılımcı olarak gittiğimizde, Pazar günü saat 13:00'te Gazhane'nin ofislerinden birinde karşılanıyoruz ve atölye yürütücüsü bizleri hem bedenlen hem zihnen mekâna ve deneyime hazırlayacak küçük bir çalışmaya davet ediyor. O andan itibaren mimariyle, beden parçalarıyla, başkasının bedeniyle ve görme eylemimizle yeni ilişkiler kurmaya başlıyoruz. Bu çalışmayla yeni bir dünyanın eşğine geliyoruz ve kulaklıklarımızı takıyor, bu kez kayıttaki sesin yönlendirmesiyle Gazhane'nin açık alanındaki maceramıza başlıyoruz. Ses, bizi hem güvende hissettiren hem de oyuna davet eden bir tona sahip: Türü yollarla gündeliği

kırarak hareketler, ritimler önerirken bir yandan da bu yepyeni deneyimde hatalı veya tedirgin hissetmememiz için bize telkinlerde bulunuyor. Her ne kadar deneyimimizi yönlendiren bir otorite olsa da bir oyun arkadaşı da olabilecek şekilde duyulduğunu söylemek mümkün. Bu sesin yönlendirmesi aracılığıyla yapılar arasında geziniyor, onları izliyor, onlara dokunuyor, bedenimizde bu mimari yapıların etkisini araştırıyor ve bu etkiyle hareket biçimleri ortaya çıkarmaya çalışıyoruz. Ses bize sadece o an orada olan yapıları işaret etmiyor; mekânın tarihteki farklı anlarına, geçmişte orada yaşamını geçirmişlere, alanın uğradığı değişime ve şimdi çevresiyle kurduğu ilişkiye de dikkat çekiyor ve bunu sadece zihinsel değil bedensel olarak deneyimlememiz için de alan açıyor.

Hareket Kalıplarından Uzakta

Performans boyunca gündelik hayat ritmimizi kırarak, alışık olduğumuz hareket kalıplarından uzaklaşacak pek çok durumu yaşıyoruz. Ses bizi alanın zeminine, yapıların dokularına, mekânın yapıma/düzenlenme/yenilenme şekillerine, alanı paylaştığımız insanların hareketlerine farklı gözlerle bakmaya itiyor. Bize her an yeni sorular getiriyor; sadece gözlerimizi değil, diğer duyularımızı da gündelik hayatta kapalı olarak kullandığımız halden çıkarıyor; aktif bir dinleme, dokunma alanı açıyor. Mekânla iletişime girmenin, geçmişini hatırlamanın, hayal etmenin alışıldık zihinsel formundan farklı olarak tüm bedenle nasıl deneyimlenebileceğini soruyor ve bu deneyim için şehrin tam ortasındaki bu kamusal alanda imkân yaratıyor. Öngörülebilirliğin kutsandığı, belirlenmiş seçeneklerden farklı yöne gitmenin tehlikeli sayıldığı bu çağda ve şehirde, insanın kendi bedeni, kendisi üzerinde denemeler yapmasına ve bedeniyle

düşünmesine alan açıyor. Gazhane içindeki birbirinden farklı yapılar da zihne ve bedene zengin olanaklar açarak ideal bir deney alanına dönüşüyor. Kamusal alanda normal olarak kodlanan kısıtlı hareket dizgeleri bu sayede terk ediliyor ve tüm bunlar bazen çevrede bir grup üyesiyle bakışarak, bazen grup dışındakilerin bakışlarını hissederek deneyimleniyor.

“Audio tour” biçimi hayatımıza müzelerde ve sonra da pek çok turistik geze girmeye başladığından beri sanatçıların da odağında oldu. Ses, tiyatro, dans gibi pek çok alandan sanatçı bu yapıyı kendi disiplinlerinden öğelerle yoğurarak yaratıcı işler ortaya koyuyorlar. Ses işleyle tanınan Kanadalı sanatçı Janet Cardiff’in 1990’lardan itibaren tren istasyonundan parka kadar pek çok farklı mekâna özel ürettiği işler bu alanın anmaya değer öncü çalışmaları arasında yer alıyor. Tüm ziyaretçilerin deneyimini eşitleyerek ve her birey üzerinde daha kolay kontrole sahip olarak, önceden planlanmış bir rotada belirlenmiş noktalar hakkında bilgi aktarmak amacıyla başlanan bu sesli rehber gezileri; didaktik ve deneyimi eşitleyici biçimden sıyrılıyor. Kimi zaman bir hikâye anlatıcısına kimi zaman bir sosyal deney yürütücüsüne dönüşebiliyor sesin sahibi.

Gazhane’de dinlediğimiz ses de didaktik ve planlı orijinden oldukça uzakta. Dinleyeni bilgilendirmeye yönelik değil ona hayal kurdurmaya, ona bildiği ama unuttuğu bir şeyleri hatırlatmaya dönüktü. Dinleyeni bu gibi daha zihinsel süreçlere iterken; yürüme eyleminden farklı olarak bedeni de belirsiz ve derin deneyimlere davet ediyor. Grup olma hâlini çok da kurcalamadan, bireyin daha çok kendi araştırma alanında yaşadıklarıyla ilgilenmesini tercih ediyor. Taldans, geçtiğimiz yıl da katılımcıyı yaşadığı şehrin içinde yürüyüşe çıkaran, şehir beden ilişkisini araştıran *Audio Koreografi: Yürüyüş* adında bir performans yapmıştı. *Audio Koreografi: Müze Gazhane*, bu çalışmayla ilişkili olarak da görülebilir.

Audio Koreografi: Müze Gazhane’nin konseptini Filiz Sızanlı ve Mustafa Kaplan oluşturmuş. Dramaturjiyi üstlenen Eylül Fidan Akıncı,

koreografide de bu iki isme eşlik ediyor. Ses tasarımı Sair Sinan Kestelli üstlenmiş, kayıta dinlediğimiz ses de Eylül Fidan Akıncı’ya ait. Mayıs ayına kadar her Pazar günü saat 13:00’te gerçekleşecek atölyeye katılmak isteyenlerin kulaklık ve akıllı telefonlarını yanlarında bulundurması ve Gazhane’nin internet sitesi üzerinden kayıt oluşturması gerekiyor.

